

رابطه هوش هیجانی و عملکرد تحصیلی در دانشجویان شاغل و غیر شاغل دانشگاه آزاد اسلامی واحد

رامهرمز

لیلا برون^۳ - فرزانه مکنونی^۴

چکیده

هدف از تحقیق حاضر بررسی رابطه هوش هیجانی و مولفه های آن در بین دانشجویان شاغل و غیر شاغل دانشگاه آزاد اسلامی شهر رامهرمز بود. حجم نمونه شامل ۱۳۴ نفر از دانشجویان دختر و پسر شاغل (۶۷ دختر و ۶۷ پسر) بودند که به صورت تصادفی طبقه ای از بین کلیه دانشجویان انتخاب شدند. ابزارهای مورد استفاده آزمون ۹۰ سوالی هوش هیجانی بار-اون و نمره های عملکرد تحصیلی (معدل کل) دانشجویان بودند. این تحقیق از نوع همبستگی بود و برای تجزیه و تحلیل داده ها از ضرایب همبستگی پیرسون استفاده شد. نتایج بدست آمده نشان داد که بین هوش هیجانی و عملکرد تحصیلی دانشجویان غیر شاغل در سطح معنا داری ($\alpha = 0/05$) رابطه معنی داری وجود دارد و بین هوش هیجانی و عملکرد تحصیلی دانشجویان شاغل در سطح معنا داری ($\alpha = 0/05$) رابطه معنی داری وجود ندارد.

واژگان کلیدی: هوش هیجانی، عملکرد تحصیلی

^{۱۹۳} - مدرس دانشگاه آزاد اسلامی واحد رامهرمز

^{۱۹۴} - مدرس دانشگاه آزاد اسلامی واحد اهواز

مقدمه

هیجان‌ها^۵ و احساسات جزء لاینفک شخصیت انسان هستند و این تکانه‌های هیجانی در زندگی روزمره فردی و برقراری رابطه فرد نقش به‌سزایی دارد. هیجان‌ها احساسات ما را به دیگران منتقل کرده و نحوه ارتباط ما را با دیگران تنظیم می‌کنند و ما را به تعامل اجتماعی فرا می‌خوانند. (۵).

هوش به عنوان یکی از وجوه قابل توجه در سازش یافتگی افراد با محیط و از عوامل مهم تفاوت‌های فردی به شمار می‌رود. از زمانی که مفهوم هوش از مطالعات آزمایشگاهی و آزمون‌های معما شکل مداد کاغذ-مدادی به سطح جامعه و روابط بین فردی انتقال یافت، مفاهیمی چون «هوش اجتماعی»^۶، «هوش بین فردی»^۷ و «هوش هیجانی»^۸ اذهان پژوهشگران را به خود مشغول کرده است. هوش براساس تعریف سنتی خود مدت‌ها به عنوان اصلی‌ترین عامل موفقیت و پیشرفت تحصیلی در نظر گرفته می‌شد، اما امروزه با تغییر در دیدگاه‌های نظری در خصوص عوامل تشکیل‌دهنده هوش، نمی‌توان آن را پیش‌بینی‌کننده موفقیت برای پیشرفت تحصیلی محسوب نمود (۴).

نه تحصیلات، نه تجربه، نه معلومات و نه هوش شناختی (IQ)، هیچ‌یک نمی‌تواند تعیین کنند که چرا یک فرد موفق می‌شود اما فرد دیگری موفق نمی‌شود، حتماً ویژگی دیگری وجود دارد که ظاهراً جامعه برای آن هیچ توضیحی ندارد. ما نمونه‌هایی از این پدیده را هر روز در محیط کار، خانه، مدرسه و محله‌ی خود می‌بینیم. ما مردم باهوش و تحصیل‌کرده‌ای را می‌بینیم که موفق نیستند در حالی که عده‌ی کمی بدون ویژگی‌های بارز، کاملاً موفق هستند. امروز پاسخ به این سؤال به مفهومی به نام «هوش هیجانی» بر می‌گردد (۲).

-
- 1- Emotions
 - 3-Social intelligence
 - 4-Interpersonal intelligence
 - 5- Emotional intelligence

پدیده هوش هیجانی یک پدیده نوظهور در روانشناسی می باشد و برای اولین بار در سال ۱۹۸۰ توسط بار - آن^۷ به صورت هوش بهر هیجانی (Eg) مطرح گردید و از عمر آن ربع قرن بیشتر نمی گذرد. مفهوم هوش هیجانی بعنوان تنظیم-کننده در موضوع های مختلف سودمند بوده است (۸).

سالوی و میر^{۱۰} (۱۹۹۵) هوش هیجانی را توانایی کنترل احساسات و عواطف خود و دیگران، تمایز کردن آنها براساس این اطلاعات، سمت و سو بخشیدن به رفتار و تفکر شخصی می دانند. آنها همچنین به منظور ذکر تفاوت میان توانایی های هوش هیجانی و استعدادها یا مشخصه های اجتماعی، مدلی با تأکید بر بررسی توانایی های ذهنی ارائه داده اند. هدف اصلی این مدل بررسی استعدادهای ذهنی خاص برای شناختن و نظم بخشیدن به عواطف می باشد.

گاردنر^{۱۱} (۱۹۸۳) معتقدات یک نوع واحد و یکپارچه هوش نیست که موفقیت در زندگی را تضمین می کند بلکه طیف گسترده ای از هوش وجود دارد که سبب موفقیت فرد در حیطه های مختلف می شود.

گلمن^{۱۲} (۱۹۹۵) بیان میدارد انسان با برخورداری از هوش هیجانی به زندگی خود نظم و ثبات می بخشد و سازگاری بیشتری از خود نشان می دهد، به طوری که اصولاً شخص با هوش هیجانی بالا، وقایع منفی کمتری را در زندگی تجربه می کند.

در نظام آموزشی این مشکل وجود دارد که صرفاً بر توانایی تحصیلی تأکید می شود و هوش هیجانی یعنی مجموعه ای از صفاتی که بی اندازه در سرنوشت افراد اهمیت دارند، نادیده انگاشته می شود چرا که توانمندی ها و شایستگی های اجتماعی و هیجانی از عوامل تعیین کننده و تأثیرگذار بر موفقیت تحصیلی محسوب می شود (۴).

امروزه اهمیت هوش هیجانی در شئون مختلف زندگی، بیش از پیش روشن شده و پژوهشهای مختلفی را در داخل و خارج از کشور به خود اختصاص داده است.

نتایج بسیاری از تحقیقات حاکی از آنست که هوش هیجانی در محیطهای کاری (کارملی^{۱۳}، ۲۰۰۳)، کلاسهای درس (پترایدز و همکاران^{۱۴}، ۲۰۰۴)، بهبود عملکرد در مصاحبه ها (فاکس و اسپیکتر^{۱۵}، ۲۰۰۰) کارهای گروهی (جردن^{۱۶}، ۲۰۰۲) دارای اهمیت بسیاری بوده است.

7- Bar – on, J.

8- Salovy & Mayer

9-Gardner

1-Goleman

اینگلبگ^{۱۷} (۲۰۰۴) در تحقیقی تحت عنوان «هوش هیجانی، عاطفه و سازگاری اجتماعی» بر روی ۲۸۲ نفر انجام داده است. یافته‌ها نشان دادند که بین سازگاری اجتماعی موفقیت‌آمیز و هیجانات ارتباط مستقیمی وجود دارد (۸).

یونیس^{۱۸} (۲۰۰۴) رابطه خصوصیات هوش هیجانی مانند درک، کنترل و استفاده از عواطف را با سلامتی فیزیکی و روانی مورد بررسی قرار داده است، نتایج نشان داد که رابطه بین EQ و عملکرد سلامتی وجود دارد و فرضیه‌های تحقیق تأیید شدند.

در تحقیق لایف^{۱۹} (۲۰۰۳) در زمینه هوش هیجانی و پیشرفت تحصیلی، مشخص گردید که هوش عمومی فقط ۵٪ پیشرفت تحصیلی را تعیین می‌کند (۱۰).

مهرابیان به نقل از میری و اکبری (۱۳۸۶) با بررسی ۳۰۲ آزمودنی و با در نظر گرفتن چهار عامل به بررسی رابطه هوش هیجانی و موفقیت‌های افراد در زندگی پرداخت.

پیشقدم و قنسولی (۱۳۸۷) در پژوهشی با عنوان «نقش هوش هیجانی در یادگیری زبان انگلیسی و موفقیت تحصیلی» به رابطه معنا دار اندکی میان سازه های هوش هیجانی با برخی مهارت ها و موفقیت تحصیلی دست یافتند.

ثمری و طهماسبی (۱۳۸۶) در پژوهش با عنوان «رابطه هوش هیجانی و پیشرفت تحصیلی در دانشجویان» به این نتیجه رسید که بین نمره کلی هوش هیجانی و برخی از مولفه های آن با پیشرفت تحصیلی و سن دانشجویان رابطه معنی داری وجود دارد.

بشارت و همکاران (۱۳۸۵) در پژوهشی با عنوان «رابطه هوش هیجانی با موفقیت تحصیلی در دانش آموزان» به همبستگی مثبت و معناداری بین هوش هیجانی و موفقیت تحصیلی دست یافتند.

در پژوهشی زارع (۱۳۸۰) رابطه بین هوش هیجانی در موفقیت تحصیلی را مورد بررسی قرارداد و بین هوش هیجانی و موفقیت تحصیلی همبستگی معنی داری گزارش کرد.

-
- 2-Carmeli
 - 3-Petrides et al
 - 4-Fox & Spector
 - 5-Jordan
 - 6-Engalberg
 - 7- Ioonnis
 - 2- Liff

مطالعات انجام شده مبین نقش و تاثیر هوش هیجانی به عنوان مؤلفه های مهم در تحصیل، شغل، محیط اجتماعی و سلامت روانی فرد می باشد اما نظام آموزشی ما هنوز بر بهره هوشی و تاثیر آن بر جوانب مختلف زندگی مان تأکید می کند لذا اجرای پژوهش هایی از این قبیل در توجیه مسئولین آموزشی به منظور توجه به هوش هیجانی به عنوان متغیری مهم برای بهبود عملکرد دانشجویان ضروری به نظر می رسد. بنابراین در تحقیق حاضر به دنبال پاسخ علمی به این پرسش بودیم که آیا بین هوش هیجانی و عملکرد تحصیلی دانشجویان شاغل و غیر شاغل رابطه وجود دارد؟

فرضیه های پژوهش

- ۱- بین هوش هیجانی (و مؤلفه های آن) و عملکرد تحصیلی دانشجویان رابطه مثبت وجود دارد.
- ۱-۱ بین هوش هیجانی (و مؤلفه های آن) و عملکرد تحصیلی دانشجویان دختر رابطه مثبت وجود دارد.
- ۱-۲ بین هوش هیجانی (و مؤلفه های آن) و عملکرد تحصیلی دانشجویان پسر رابطه مثبت وجود دارد.
- ۱-۳ بین هوش هیجانی (و مؤلفه های آن) و عملکرد تحصیلی دانشجویان غیر شاغل رابطه مثبت وجود دارد.
- ۱-۴ بین هوش هیجانی (و مؤلفه های آن) و عملکرد تحصیلی دانشجویان شاغل رابطه مثبت وجود دارد.

نمونه و روش نمونه گیری :

جامعه آماری این پژوهش شامل کلیه دانشجویان (دختر و پسر) دانشگاه آزاد اسلامی واحد رامهرمز می باشد که در سال تحصیلی ۱۳۸۷-۸۸ مورد بررسی قرار گرفتند. و نمونه این تحقیق مشتمل بر ۱۳۴ دانشجوی دختر و پسر شاغل و غیر شاغل می باشد که برای انتخاب آنها از روش نمونه گیری تصادفی طبقه ای استفاده گردید.

ابزار پژوهش

۱- آزمون هوش هیجانی بار - آن

این آزمون دارای ۹۰ سؤال و ۱۵ مقیاس می باشد که توسط بار - آن بر روی (۳۸۳۱) نفر آزمودنی از ۶ کشور اجرا شده و بطور سیستماتیک هنجاریابی گردید. از آنجا که گزینه ها بر روی یک طیف پنج درجه ای لیکرت تنظیم شده اند، نمره گذاری از

۵ به ۱ (کاملاً موافقم ۵ و کاملاً مخالفم ۱) و در بعضی سؤالات با محتوای منفی از ۱ به ۵ (کاملاً موافقم ۱، کاملاً مخالفم ۵) انجام می‌شود. نمره کل هر مقیاس، برابر با مجموع نمرات هر یک از سؤالات آن مقیاس و نمره کل آزمون برابر با مجموع نمرات ۱۵ مقیاس می‌باشد. مقیاسهای این آزمون عبارتند از: خودآگاهی هیجانی، خودابرازی، عزت نفس، خودشکوفایی، استقلال، همدلی، مسئولیت، پذیرش اجتماعی، روابط بین فردی، واقع‌گرایی، انعطاف‌پذیری، حل مسأله، تحمل فشار روانی، کنترل تکانش، خوش‌بینی و شادمانی.

مطابق با نتایج متون علمی، ضریب اعتبار برای آزمونها با هدف پژوهشی (۰/۷) و بالاتر و برای آزمونها با هدف بالینی (۰/۹) مورد تأیید می‌باشد در آزمون مورد نظر آلفای کرونباخ ۰/۹۳٪ محاسبه گردید بنابراین برای مقاصد مختلف قابلیت کاربرد داشته و مورد پذیرش می‌باشد از طرفی میزان پایایی مناسب ۰/۸۰٪ گزارش شده که در این آزمون پایایی به روش زوج - فرد ۰/۸۸٪ اعلام گردید.

در تحقیق حاضر برای تعیین پایایی پرسشنامه از دو روش آلفای کرونباخ و تنصیف استفاده شد که برای کل پرسشنامه به ترتیب برابر با ۰/۸۶ و ۰/۸۵، که بیانگر پایایی قابل قبول پرسشنامه هوش هیجانی می‌باشد.

یافته های پژوهش

پژوهش حاضر، شامل فرضیه های زیر است که هر فرضیه همراه با نتایج به دست آمده از تجزیه و تحلیل آن در این بخش ارائه می‌گردد.

فرضیه اول: بین هوش هیجانی (و مؤلفه های آن) و عملکرد تحصیلی دانشجویان رابطه مثبت وجود دارد.

جدول ۱: ضرایب همبستگی ساده بین هوش هیجانی و عملکرد تحصیلی دانشجویان

متغیر ملاک	متغیر پیش بین	شاخص آماری	
		ضریب همبستگی	سطح معنی داری
عملکرد تحصیلی	هوش هیجانی	۰/۲۱	۰/۰۱۳
	حل مسأله	۰/۲۰	۰/۰۲۲
	خوشبختی	۰/۰۶	۰/۴۸۰
	استقلال	۰/۲۱	۰/۰۱۴
	تحمل فشار روانی	۰/۰۳	۰/۷۱۹
	خودشکوفایی	۰/۱۷	۰/۰۴۸
	خودآگاهی هیجانی	۰/۱۸	۰/۰۳۴
	واقع گرایی	۰/۱۸	۰/۰۳۰
	روابط بین فردی	۰/۰۶	۰/۴۷۰
	خوش بینی	۰/۰۱	۰/۸۵۳
	عزت نفس	۰/۰۴	۰/۶۵۴
	کنترل تکانش	۰/۲۴	۰/۰۰۵
	انعطاف پذیری	۰/۱۳	۰/۱۱۲
	مسئولیت پذیری	۰/۰۵	۰/۵۷۷
همدلی	۰/۰۶	۰/۴۹۵	
خود ابرازی	۰/۱۰	۰/۲۱۶	

همان طوری که در جدول ۱ مشاهده می شود بین هوش هیجانی و عملکرد تحصیلی کل دانشجویان رابطه مثبت معنی داری وجود دارد ($P = ۰/۰۱۳$ و $r = ۰/۲۱$). بنابراین فرضیه اول تأیید می گردد. به عبارت دیگر، هر چه میزان هوش هیجانی دانشجویان بیشتر شود به همان اندازه عملکرد تحصیلی آنان افزایش می یابد. بین مؤلفه های هوش هیجانی (حل مسأله، استقلال، خودشکوفایی، خودآگاهی هیجانی، واقع گرایی، کنترل تکانش) کل دانشجویان رابطه مثبت معنی داری مشاهده می شود. اما بین مؤلفه های هوش هیجانی (خوشبختی، تحمل فشار روانی، خوش بینی، عزت نفس، روابط بین فردی، انعطاف پذیری، مسئولیت پذیری اجتماعی، همدلی، خود ابرازی) و عملکرد تحصیلی کل دانشجویان رابطه مثبت معنی داری مشاهده نمی شود.

فرضیه ۱-۱: بین هوش هیجانی (و مؤلفه های آن) و عملکرد تحصیلی دانشجویان دختر رابطه مثبت وجود دارد.

جدول ۲: ضرایب همبستگی ساده بین هوش هیجانی و عملکرد تحصیلی دانشجویان زن

شاخص آماری			متغیر پیش بین	متغیر ملاک
تعداد	سطح معنی داری	ضریب همبستگی		
۶۷	۰/۰۱۰	۰/۳۱	هوش هیجانی	عملکرد تحصیلی
	۰/۰۲۶	۰/۲۷	حل مسأله	
	۰/۵۶۲	۰/۰۷	خوشبختی	
	۰/۰۲۰	۰/۲۸	استقلال	
	۰/۵۸۳	۰/۰۶	تحمل فشار روانی	
	۰/۰۳۹	۰/۲۵	خودشکوفایی	
	۰/۰۰۴	۰/۳۴	خودآگاهی هیجانی	
	۰/۲۸۷	۰/۱۳	واقع گرایی	
	۰/۰۵۶	۰/۲۳	روابط بین فردی	
	۰/۱۴۶	۰/۱۸	خوش بینی	
	۰/۱۶۳	۰/۱۷	عزت نفس	
	۰/۱۴۵	۰/۱۸	کنترل تکانش	
	۰/۱۷۵	۰/۱۶	انعطاف پذیری	
	۰/۳۶۲	۰/۱۱	مسئولیت پذیری	
	۰/۱۲۷	۰/۱۹	همدلی	
۰/۳۶۹	۰/۱۱	خود ابرازی		

همان طوری که در جدول ۲ ملاحظه می شود بین هوش هیجانی و عملکرد تحصیلی دانشجویان دختر رابطه مثبت معنی داری وجود دارد ($P = ۰/۰۱۰$ و $r = ۰/۳۱$). بنابراین فرضیه ۱-۱ تأیید می گردد. به عبارت دیگر، افزایش هوش هیجانی دانشجویان دختر با افزایش عملکرد تحصیلی آنان همراه شده است. بین مؤلفه های هوش هیجانی (حل مسأله، استقلال، خودشکوفایی، خودآگاهی هیجانی) دانشجویان دختر رابطه مثبت معنی داری مشاهده می شود. اما بین مؤلفه های

هوش هیجانی (خوشبختی، تحمل فشار روانی، واقع گرایی، کنترل تکانش، خوش بینی، عزت نفس، روابط بین فردی، انعطاف پذیری، مسئولیت پذیری اجتماعی، همدلی، خود ابرازی) و عملکرد تحصیلی این دانشجویان رابطه مثبت معنی داری مشاهده نمی شود.

فرضیه ۲-۱: بین هوش هیجانی (و مؤلفه های آن) و عملکرد تحصیلی دانشجویان پسر رابطه مثبت وجود دارد.

جدول ۳: ضرایب همبستگی ساده بین هوش هیجانی و عملکرد تحصیلی دانشجویان پسر

متغیر ملاک	متغیر پیش بین	شاخص آماری	
		ضریب همبستگی	سطح معنی داری
عملکرد تحصیلی	هوش هیجانی	۰/۰۱	۰/۸۹۰
	حل مسأله	۰/۱۰	۰/۴۱۲
	خوشبختی	-۰/۱۰	۰/۴۱۸
	استقلال	۰/۱۴	۰/۲۶۰
	تحمل فشار روانی	۰/۰۸	۰/۵۰۲
	خودشکوفایی	۰/۰۳	۰/۷۷۰
	خودآگاهی هیجانی	-۰/۱۱	۰/۳۵۶
	واقع گرایی	۰/۱۲	۰/۳۳۷
	روابط بین فردی	-۰/۱۲	۰/۳۱۶
	خوش بینی	-۰/۱۹	۰/۱۲۳
	عزت نفس	-۰/۱۳	۰/۲۹۱
	کنترل تکانش	۰/۲۱	۰/۰۷۶
	انعطاف پذیری	۰/۰۱	۰/۸۸۲
	مسئولیت پذیری	-۰/۰۷	۰/۵۷۴
همدلی	-۰/۰۷	۰/۵۷۴	
خود ابرازی	۰/۰۵	۰/۶۸۵	

همان طوری که در جدول ۳ نشان داده شده است بین هوش هیجانی و عملکرد تحصیلی دانشجویان پسر رابطه

مثبت معنی داری مشاهده نمی شود ($P = ۰/۸۹۰$ و $r = ۰/۰۱$). بنابراین فرضیه ۲-۱ تأیید نمی گردد. بین مؤلفه های

هوش هیجانی (حل مسأله، استقلال، خودشکوفایی، خودآگاهی هیجانی، خوشبختی، تحمل فشار روانی، واقع گرایی، کنترل تکانش، خوش بینی، عزت نفس، روابط بین فردی، انعطاف پذیری، مسئولیت پذیری اجتماعی، همدلی، خود

ابرازی) دانشجویان پسر و عملکرد تحصیلی آنان رابطه معنی داری مشاهده نمی شود.

فرضیه ۱-۳: بین هوش هیجانی (و مؤلفه های آن) و عملکرد تحصیلی دانشجویان غیر شاغل رابطه مثبت وجود دارد.

جدول ۴: ضرایب همبستگی ساده بین هوش هیجانی و عملکرد تحصیلی دانشجویان غیر شاغل

متغیر ملاک	متغیر پیش بین	شاخص آماری	
		ضریب همبستگی	سطح معنی داری
عملکرد تحصیلی	هوش هیجانی	۰/۳۰	۰/۰۰۵
	حل مسأله	۰/۲۸	۰/۰۱۰
	خوشبختی	۰/۱۶	۰/۱۵۴
	استقلال	۰/۲۸	۰/۰۱۰
	تحمل فشار روانی	۰/۱۳	۰/۲۲۲
	خودشکوفایی	۰/۲۵	۰/۰۲۳
	خودآگاهی هیجانی	۰/۲۴	۰/۰۳۰
	واقع گرایی	۰/۱۷	۰/۱۲۰
	روابط بین فردی	۰/۱۷	۰/۱۲۵
	خوش بینی	۰/۰۹	۰/۴۲۴
	عزت نفس	۰/۱۱	۰/۳۰۴
	کنترل تکانش	۰/۲۵	۰/۰۲۱
	انعطاف پذیری	۰/۱۱	۰/۳۲۴
	مسئولیت پذیری	۰/۰۵	۰/۶۱۴
همدلی	۰/۲۰	۰/۰۷۲	
خود ابرازی	۰/۱۲	۰/۲۵۶	

همان طوری که در جدول ۴ ملاحظه می شود بین هوش هیجانی و عملکرد تحصیلی دانشجویان غیر شاغل رابطه مثبت معنی داری وجود دارد ($P = ۰/۰۰۵$ و $r = ۰/۳۰$). بنابراین فرضیه ۱-۳ تأیید می گردد. به عبارت دیگر، افزایش هوش هیجانی دانشجویان غیر شاغل با افزایش عملکرد تحصیلی آنان همراه شده است. بین مؤلفه های هوش هیجانی (حل

مسأله، استقلال، خودشکوفایی، خودآگاهی هیجانی و کنترل تکانش) دانشجویان غیر شاغل رابطه مثبت معنی داری مشاهده می شود. بین مؤلفه های هوش هیجانی (خوشبختی، تحمل فشار روانی، واقع گرایی، خوش بینی، عزت نفس، روابط بین فردی، انعطاف پذیری، مسئولیت پذیری اجتماعی، همدلی، خود ابرازی) و عملکرد تحصیلی دانشجویان غیر شاغل رابطه مثبت معنی داری مشاهده نمی شود.

فرضیه ۴-۱: بین هوش هیجانی (و مؤلفه های آن) و عملکرد تحصیلی دانشجویان شاغل رابطه مثبت وجود دارد.

جدول ۵: ضرایب همبستگی ساده بین هوش هیجانی و عملکرد تحصیلی دانشجویان شاغل

متغیر ملاک	متغیر پیش بین	شاخص آماری	
		ضریب همبستگی	سطح معنی داری
عملکرد تحصیلی	هوش هیجانی	۰/۰۴	۰/۷۵۱
	حل مسأله	۰/۰۸	۰/۵۵۲
	خوشبختی	-۰/۱۲	۰/۳۶۶
	استقلال	۰/۰۸	۰/۵۷۵
	تحمل فشار روانی	-۰/۱۵	۰/۲۸۶
	خودشکوفایی	۰/۰۲	۰/۸۷۵
	خودآگاهی هیجانی	۰/۰۶	۰/۶۳۰
	واقع گرایی	۰/۲۷	۰/۰۴۷
	روابط بین فردی	-۰/۱۰	۰/۴۵۱
	خوش بینی	-۰/۱۰	۰/۴۹۲
	عزت نفس	-۰/۰۶	۰/۶۶۳
	کنترل تکانش	۰/۲۱	۰/۱۲۱
	انعطاف پذیری	۰/۱۶	۰/۲۳۷
	مسئولیت پذیری	۰/۰۲	۰/۸۴۷
	همدلی	-۰/۱۸	۰/۱۹۱
خود ابرازی	۰/۰۴	۰/۷۵۸	

همان طوری که در جدول ۵ نشان داده شده است بین هوش هیجانی و عملکرد تحصیلی دانشجویان شاغل

رابطه مثبت معنی داری مشاهده نمی شود ($P = ۰/۷۵۱$ و $r = ۰/۰۴$). بنابراین فرضیه ۴-۱ تأیید نمی گردد. بین مؤلفه

واقع گرایی و عملکرد تحصیلی دانشجویان شاغل رابطه مثبت معنی داری وجود دارد ($P = ۰/۰۴۷$ و $r = ۰/۲۷$). به

عبارت دیگر، افزایش واقع گرایی دانشجویان شاغل با افزایش عملکرد تحصیلی آنان همراه شده است. بین مؤلفه های

هوش هیجانی (حل مسأله، استقلال، خودشکوفایی، خودآگاهی هیجانی، خوشبختی، تحمل فشار روانی، کنترل تکانش،

خوش بینی، عزت نفس، روابط بین فردی، انعطاف پذیری، مسئولیت پذیری اجتماعی، همدلی، خود ابرازی) دانشجویان شاغل و عملکرد تحصیلی آنان رابطه معنی داری مشاهده نمی شود.

بحث و نتیجه گیری

با توجه به اینکه مولفه های هوش هیجانی می تواند زمینه ساز پیشرفت شغلی رضایت در روابط فردی و موفقیت و پیشرفت تحصیلی و ... باشد. این پژوهش به بررسی رابطه هوش هیجانی و عملکرد تحصیلی در میان دانشجویان شاغل و غیر شاغل پرداخته است. فرضیه اول: بین هوش هیجانی (و مؤلفه های آن) و عملکرد تحصیلی دانشجویان رابطه مثبت وجود دارد. همان طوری که در جدول ۱ مشاهده می شود بین هوش هیجانی و عملکرد تحصیلی کل دانشجویان رابطه مثبت معنی داری وجود دارد ($P = 0/013$ و $r = 0/21$). بنابراین فرضیه اول تأیید می گردد. به عبارت دیگر، هر چه میزان هوش هیجانی دانشجویان بیشتر شود به همان اندازه عملکرد تحصیلی آنان افزایش می یابد. بین مؤلفه های هوش هیجانی (حل مسأله، استقلال، خودشکوفایی، خودآگاهی هیجانی، واقع گرایی، کنترل تکانش) کل دانشجویان رابطه مثبت معنی داری مشاهده می شود. اما بین مؤلفه های هوش هیجانی (خوشبختی، تحمل فشار روانی، خوش بینی، عزت نفس، روابط بین فردی، انعطاف پذیری، مسئولیت پذیری اجتماعی، همدلی، خود ابرازی) و عملکرد تحصیلی کل دانشجویان رابطه مثبت معنی داری مشاهده نمی شود. فرضیه ۱-۱: بین هوش هیجانی (و مؤلفه های آن) و عملکرد تحصیلی دانشجویان دختر رابطه مثبت وجود دارد. همان طوری که در جدول ۲ ملاحظه می شود بین هوش هیجانی و عملکرد تحصیلی دانشجویان دختر رابطه مثبت معنی داری وجود دارد ($P = 0/010$ و $r = 0/31$). بنابراین فرضیه ۱-۱ تأیید می گردد. به عبارت دیگر، افزایش هوش هیجانی دانشجویان دختر با افزایش عملکرد تحصیلی آنان همراه شده است. بین مؤلفه های هوش هیجانی (حل مسأله، استقلال، خودشکوفایی، خودآگاهی هیجانی) دانشجویان دختر رابطه مثبت معنی داری مشاهده می شود. اما بین مؤلفه های هوش هیجانی (خوشبختی، تحمل فشار روانی، واقع

گرایی، کنترل تکانش، خوش بینی، عزت نفس، روابط بین فردی، انعطاف پذیری، مسئولیت پذیری اجتماعی، همدلی، خود ابرازی) و عملکرد تحصیلی این دانشجویان رابطه مثبت معنی داری مشاهده نمی شود. فرضیه ۱-۲: بین هوش هیجانی (و مؤلفه های آن) و عملکرد تحصیلی دانشجویان پسر رابطه مثبت وجود دارد. همان طوری که در جدول ۳ نشان داده شده است بین هوش هیجانی و عملکرد تحصیلی دانشجویان پسر رابطه مثبت معنی داری مشاهده نمی شود ($r = 0/01$ و $P = 0/890$). بنابراین فرضیه ۱-۲ تأیید نمی گردد. بین مؤلفه های هوش هیجانی (حل مسأله، استقلال، خودشکوفایی، خودآگاهی هیجانی، خوشبختی، تحمل فشار روانی، واقع گرایی، کنترل تکانش، خوش بینی، عزت نفس، روابط بین فردی، انعطاف پذیری، مسئولیت پذیری اجتماعی، همدلی، خود ابرازی) دانشجویان پسر و عملکرد تحصیلی آنان رابطه معنی داری مشاهده نمی شود.

فرضیه ۱-۳: بین هوش هیجانی (و مؤلفه های آن) و عملکرد تحصیلی دانشجویان غیر شاغل رابطه مثبت وجود دارد. فرضیه ۱-۳: بین هوش هیجانی (و مؤلفه های آن) و عملکرد تحصیلی دانشجویان غیر شاغل رابطه مثبت وجود دارد. همان طوری که در جدول ۴ ملاحظه می شود بین هوش هیجانی و عملکرد تحصیلی دانشجویان غیر شاغل رابطه مثبت معنی داری وجود دارد ($r = 0/30$ و $P = 0/005$). بنابراین فرضیه ۱-۳ تأیید می گردد. به عبارت دیگر، افزایش هوش هیجانی دانشجویان غیر شاغل با افزایش عملکرد تحصیلی آنان همراه شده است. بین مؤلفه های هوش هیجانی (حل مسأله، استقلال، خودشکوفایی، خودآگاهی هیجانی و کنترل تکانش) دانشجویان غیر شاغل رابطه مثبت معنی داری مشاهده می شود. بین مؤلفه های هوش هیجانی (خوشبختی، تحمل فشار روانی، واقع گرایی، خوش بینی، عزت نفس، روابط بین فردی، انعطاف پذیری، مسئولیت پذیری اجتماعی، همدلی، خود ابرازی) و عملکرد تحصیلی دانشجویان غیر شاغل رابطه مثبت معنی داری مشاهده نمی شود. فرضیه ۱-۴: بین هوش هیجانی (و مؤلفه های آن) و عملکرد تحصیلی دانشجویان شاغل رابطه مثبت وجود دارد.

همان طوری که در جدول ۵ نشان داده شده است بین هوش هیجانی و عملکرد تحصیلی دانشجویان شاغل

رابطه مثبت معنی داری مشاهده نمی شود ($r = 0/04$ و $P = 0/751$). بنابراین فرضیه ۱-۴ تأیید نمی گردد. بین مؤلفه

واقع گرایی و عملکرد تحصیلی دانشجویان شاغل رابطه مثبت معنی داری وجود دارد ($P = 0/047$ و $r = 0/27$). به عبارت دیگر، افزایش واقع گرایی دانشجویان شاغل با افزایش عملکرد تحصیلی آنان همراه شده است. بین مؤلفه های هوش هیجانی (حل مسأله، استقلال، خودشکوفایی، خودآگاهی هیجانی، خوشبختی، تحمل فشار روانی، کنترل تکانش، خوش بینی، عزت نفس، روابط بین فردی، انعطاف پذیری، مسئولیت پذیری اجتماعی، همدلی، خود ابرازی) دانشجویان شاغل و عملکرد تحصیلی آنان رابطه معنی داری مشاهده نمی شود.

شکل گیری هوش هیجانی از سالهای اولیه زندگی کودک انجام می گیرد تاثیر گذاری مراقبت والدین از کودک بر ویژگیهای عاطفی از زمانی که او در گهواره قرار دارد آغاز می شود همانطور که می دانیم تفاوت های جنسیتی در زندگی عاطفی و مراقبت عاطفی والدین از کودک تاثیر دارد. تاکید بر مولفه های هوش هیجانی (مانند برقراری ارتباط، مدیریت و اداره روابط، درک هیجانهای خود و افراد مقابل ابراز احساسات و ...) در دختران موجب پی ریزی زندگی هیجانی و عاطفی و تعمیم این موارد در محیط شغلی تحصیلی و زناشویی آنها می گردد. متعاقباً افرادی که دارای مهارت های لازم برای کنار آمدن با ناراحتی ها گوش کردن احساس مسعولیت در مورد تکالیف و اهمیت به آموزش باشند درای عملکرد و پیشرفت تحصیلی بالاتری هستند. اکنون با توجه به تاکید این موارد و سواد آموزی هیجانی در جنس مونث بهبود آنها در عملکرد تحصیلی را در پی خواهد داشت. نتایج پژوهش حاضر نشان می دهد که هئس هیجانی در افراد شاغل و غیر شاغل یکسان و عملکرد تحصیلی در افراد غیر شاغل بالاتر می باشد دلیل بالا بودن عملکرد تحصیلی غیر شاغلین می تواند بیشتر بودن زمان مطالعه مشغله فکری و مسئولیت کمتر باشد. بنابراین بین هوش هیجانی و عملکرد تحصیلی دانشجویان غیر شاغل رابطه مثبت مشاهده گردیده است. هوش هیجانی می تواند سبب بهبود و اصلاح فعالیت های حرفه ای و کسب مهارت های لازم و مطلوب گردد اما هوش هیجانی نمی تواند هم شرط لازم و هم شرط کافی باشد. پس عوامل دیگری می تواند دخیل باشد تا بین هوش هیجانی و عملکرد تحصیلی دانشجویان شاغل رابطه مثبت وجود نداشته باشد.

منابع :

۱- برادبری، تراویر و گریوز، جین (۱۳۸۴). هوش هیجانی (مهارتها و آزمون‌ها)، ترجمه مهدی گنجی، تهران: انتشارات ساوالان.

۲- بشارت، محمد علی و شالچی، بهزاد و شمس پور، حمید (۱۳۸۵). بررسی رابطه هوش هیجانی با موفقیت تحصیلی دانش آموزان، پایگاه اطلاعات علمی (SID).

۳- پیشقدم، رضا و قنسولی، بهزاد (۱۳۸۷). نقش هوش هیجانی در یادگیری زبان انگلیسی و موفقیت تحصیلی، فصلنامه پژوهش زبان های خارجی، شماره ۴۳، صفحه های ۴۱ تا ۵۶.

۴- ثمری، علی اکبری و طهماسبی، فهیمه (۱۳۸۶). بررسی رابطه هوش هیجانی و پیشرفت تحصیلی در دانشجویان. فصلنامه اصول بهداشت روانی، تهران: سال نهم. پاییز و زمستان. شماره های ۳۵ و ۳۶، صفحه ۱۲۸-۱۲۱.

۵- ریو، جان مارشال (۱۳۸۱). انگیزش و هیجان، ترجمه یحیی سید محمدی، تهران: انتشارات ویرایش.

۶- زارع، علی (۱۳۸۰). مقایسه مهم هوش هیجانی و هوش عمومی در پیش بینی پیشرفت تحصیلی دانش آموزان پایه سوم متوسطه شهر شیراز. پایان نامه کارشناسی ارشد دانشگاه علوم پزشکی ایران.

۷- شیخ الاسلامی، راضیه (۱۳۷۷). بررسی رابطه سبک اسناد و هسته کنترل با پیشرفت تحصیلی با توجه به متغیرهای هوش، جنسیت و خانواده، پایان نامه کارشناسی ارشد دانشگاه شیراز.

۸- قدسی، احمد (۱۳۷۸). رابطه هوش هیجانی با سازگاری اجتماعی و شغلی معلمان، اندیشه های روشن، مجموعه مقالات اساتید مرکز تربیت معلم شهید مدنی (ره)، قم: انتشارات طلوع مهر. چاپ اول.

۹- گشتاسبی، محمود (۱۳۷۵). رابطه بین عزت نفس، انگیزش و هوش با پیشرفت تحصیلی در بین دانش آموزانی که به دوره پیش دانشگاهی راه یافته اند و مقایسه آن با دانش آموزانی که به این دوره راه نیافته اند. پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه علامه طباطبائی.

۱۰- میری، محمدرضا و اکبری، محمد (۱۳۸۶)، رابطه بین هوش هیجانی و اضطراب آموزشی در دانش آموزان دبیرستانی استان خراسان جنوب، مجله علمی دانشگاه علوم پزشکی بیرجند، دوره ۱۴، شماره ۱،

-
- 12- Carmeli. A. (2003). The relation ship between emotional intelligence and work affifudes, behavior and out comes. *Journal of Managerial psychology*, 18, 188-813.
 - 13- Fox, S, & Spector, P.E (2000). Relations of emotional intelligence, practical intelligence general intelligence and trait affectively with interview outcomes: It's not all just "g". *Journal of organizational Behavior* 21, 203-220.
 - 14- Gardner H. (1983). *Frames of mind: The theory of multiple, intelligences*. New york: Basic Books. 86-91, 155.
 - 15- Golman, D. (1995). *Working With Emotional Intellegence*. New york: Bantan Books.
 - 16- Ioannis, T, (2004). Exploring The relationship of emotional intelligence with physical and psychological health functioning www.interscience.com.
 - 17- Jordan, A. (2002). Workgroup emotional intelligence: scale development and relationship to team process, effectiveness, and goal focus. *Human Resource Management Review*, 12, 195-214.
 - 18- Liff. Susan B (2003). Social and emotional intelligende: applications for developmental education. *J ounal Developmental Education*. 15(9): 200-2-5.
 - 19- Mayer JD, Salovey P. (1995). The infelligence of emotional intelligence. *Journal Developmental Education*, 17(4): 420-433.
 - 20- Petrides, K. V, Frederickson, N, & Furnham, A (2004). The role of trait emotional intelligence in academic performance and deviant behaviour of school. *Personality and Individual Differences*, 36, 277-293.